

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ВОЛКОВ ВЯЧЕСЛАВ ЮРІЙОВИЧ

УДК 342.95

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
В ГАЛУЗІ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА СЕРТИФІКАЦІЇ
В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2013

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному університеті «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник

доктор юридичних наук, професор
БІЛА-ТІУНОВА Любов Романівна,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри адміністративного
і фінансового права

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
ГОЛОСНІЧЕНКО Іван Пантелійович,
Київський національний технічний університет
«Київський політехнічний інститут»,
завідувач кафедри адміністративного,
фінансового та господарського права;

кандидат юридичних наук, доцент
ТКАЧ Галина Йосипівна,
Львівський національний
університет імені Івана Франка,
доцент кафедри адміністративного
і фінансового права

Захист відбудеться 24 грудня 2013 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.01 Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Піонерська, 2.

Автореферат розісланий «25» листопада 2013 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.Р. Біла-Тіунова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Проголошення Україною курсу, спрямованого на реалізацію європейського вибору, досягнення високого економічного і соціального рівня та підвищення добробуту населення потребує розвиненої та добре налагодженої системи правового забезпечення якості продукції, виконання робіт, надання послуг. Цим процесам має приділятися значна увага з боку держави, оскільки досягнення успіхів соціально-економічного характеру є можливим лише завдяки реалізації політики з належного забезпечення потреб суспільства. В Україні поряд із позитивними зрушеннями в економіці існує ряд проблем, серед яких – висока збитковість виробництва, панування тіньового сектора економіки, низька конкурентоспроможність продукції національного виробника, несприятливий клімат для експорту, нестабільність та недосконалість законодавчої бази у сфері підприємницької діяльності. До того ж, все це ускладнюється недосконалістю державного управління економікою в цілому та у сфері технічного регулювання, зокрема.

Слід урахувати також, що прагнення України стати членом європейської спільноти вимагає від української сторони здійснення реформ у сфері технічного регулювання та захисту прав споживачів. За даними Департаменту технічного регулювання Міністерства економічного розвитку і торгівлі України відповідно до Плану національної стандартизації на 2013 р. заплановано до розроблення 3535 нормативних документів, із них гармонізованих 1210. Реформи передбачають наближення чинного законодавства, що регулює торгівлю товарами в Україні, до законодавства ЄС, а також створення Україною інфраструктури якості (стандартизація, метрологія, оцінка відповідності, акредитація, ринковий нагляд), сумісної з міжнародними стандартами.

У контексті реформування системи технічного регулювання передбачено розподіл функцій стандартизації, контролю відповідності і ринкового нагляду між різними органами з метою уникнення конфлікту інтересів, а також перейти на систему державного ринкового нагляду за безпекою продукції, розміщеної на ринку, замість державного контролю виробництва продукції. Ці обставини дають підстави розглядати адміністративно-правове регулювання у галузі стандартизації та сертифікації як проблему, досить важливу з точки зору юридичної теорії і практики, що, у свою чергу, є підтвердженням актуальності теми дисертаційного дослідження.

Серед наукових досліджень цієї проблеми слід відзначити дисертації: К.Б. Починок «Адміністративно-правове забезпечення стандартизації та сертифікації в Україні»; Т.О. Кагала «Організаційно-правові питання забезпечення захисту прав споживачів у сфері якості товарів»; Я.М. Шатковського «Стандартизація у системі обов'язкового медичного страхування в Україні (адміністративно-правовий аспект)»;

С.М. Орехова «Адміністративно-правове регулювання в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації». Водночас, поза увагою авторів залишилися питання завдань, принципів, функцій адміністративно-правового регулювання у цій галузі, як об'єкта регулювання, характеристики процедури стандартизації та сертифікації. Таким чином, означена проблематика з урахуванням сучасних політико-правових реалій на рівні спеціального монографічного дослідження в науці адміністративного права дотепер не досліджувалася, що зумовлює практичну та теоретичну значущість, а також актуальність теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження відповідає Плану першочергових заходів щодо реформування системи технічного регулювання, затверджену Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19.05.2010 р. № 1070-р, виконано відповідно до плану наукової роботи кафедри адміністративного і фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія» «Правове забезпечення механізму реалізації адміністративної реформи в Україні» і є частиною роботи університету в рамках загальнонаукової тематики «Правові проблеми становлення і розвитку сучасної української держави» (державний реєстраційний номер 0101U001195).

Мета та задачі дослідження. Мета дослідження полягає в характеристиці правової природи галузі стандартизації та сертифікації як об'єкта державного регулювання, визначенні сучасного стану правового регулювання у контексті адаптації законодавства до стандартів ЄС, виокремленні особливостей форм і методів адміністративно-правового впливу на суспільні відносини у цій галузі, визначенні основних напрямків удосконалення чинного законодавства.

Для досягнення поставленої мети дисертаційного дослідження передбачено вирішення таких основних задач:

визначити стан наукових досліджень адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації та основні напрямки їх подальшого здійснення;

охарактеризувати галузь стандартизації та сертифікації як об'єкт державного регулювання, визначити його мету і завдання, принципи і функції;

визначити сучасний стан правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації у контексті реформування цього інституту і наближення його до стандартів ЄС;

визначити систему і статус суб'єктів адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації;

виокремити та охарактеризувати особливості форм і методів адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації;

охарактеризувати та узагальнити зарубіжний досвід державного регулювання у галузі стандартизації та сертифікації та визначити можливості його використання в Україні;

розробити науково-практичні рекомендації та пропозиції щодо визначення основних напрямів подальшого удосконалення чинного законодавства у галузі стандартизації та сертифікації в Україні.

Об'єктом дослідження є адміністративно-правове регулювання у сфері економіки в Україні.

Предметом дослідження є адміністративно-правове регулювання у галузі стандартизації та сертифікації в Україні.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертації є сучасні загальнонаукові методи та прийоми пізнання. Загальнонауковий діалектичний метод пізнання дозволив розглянути механізм адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації у взаємозв'язку його окремих елементів, виявити усталені напрямки і закономірності в цілому (п.п. 2.1, 2.2, 2.3). Логіко-семантичний метод сприяв поглибленню понятійного апарату адміністративно-правового регулювання у галузі, що досліджується (п.п. 1.1, 1.2, 2.2, 2.3). Історико-правовий метод забезпечив вивчення адміністративно-правового регулювання в галузі стандартизації та сертифікації у його розвитку, виявлення зв'язку минулого і сьогодення (п.п. 1.1, 2.1). Методи класифікації та групування використовувалися для визначення й характеристики видів принципів, функцій, методів, форм та суб'єктів адміністративно-правового регулювання в галузі стандартизації та сертифікації (п.п. 1.2, 1.3, 2.3, 3.1). За допомогою системного підходу і системного аналізу, комплексного інформаційного підходу досліджено розвиток законодавства у галузі стандартизації та сертифікації, визначено його особливості, недоліки, прогалини та перспективи розвитку (п. 2.1). Завдяки порівняльно-правовому методу здійснено аналіз особливостей адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації деяких зарубіжних країн та визначено напрямки удосконалення національного законодавства (п. 3.2).

Теоретичну основу адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації становлять праці учених-адміністративістів: В.Б. Авер'янова, М.І. Ануфрієва, О.М. Бандурки, А.І. Берлача, Ю.П. Битяка, В.Т. Білоуса, Л.Р. Білої-Гіунової, І.П. Голосніченка, Е.Ф. Демського, Ю.В. Дубка, С.В. Ківалова, В.В. Коваленка, Л.В. Ковалю, Т.О. Коломосьць, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, В.Т. Комзюка, О.В. Кузьменко, С.В. Лихачова, Н.Р. Нижник, В.Ф. Опришка, Д.В. Приймаченко, О.П. Рябченко, Г.Й. Ткач, В.К. Шкарупи, Х.П. Ярмачі та ін.

Нормативно-правову базу дослідження становлять Конституція України, чинне законодавство про стандартизацію і сертифікацію України і зарубіжних країн.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є одним із перших у вітчизняній юридичній науці монографічним дослідженням

галузі стандартизації та сертифікації як об'єкта державного регулювання у контексті адаптації чинного законодавства України у цій галузі до стандартів ЄС з урахуванням сучасних тенденцій у правовій, політичній, соціально-економічній та інших сферах життєдіяльності суспільства. Наукова новизна конкретизується в теоретичних положеннях і висновках, основними з яких є:

уперше:

визначено поняття «адміністративно-правове регулювання у галузі стандартизації та сертифікації» як цілеспрямований та упорядковувачий вплив держави з використанням адміністративно-правових методів, орієнтованих на забезпечення безпеки та якості продукції, процесів та послуг, на суспільні відносини, що виникають під час розробки, прийняття і виконання вимог стандартів, підтвердження відповідності об'єктів установленням вимогам нормативних документів для забезпечення оптимальної конкурентоспроможності продукції на міжнародному ринку та раціонального використання природних ресурсів;

визначено та охарактеризовано основні ознаки галузі стандартизації та сертифікації як об'єкта адміністративно-правового регулювання: а) комплексний характер; б) приватно-публічний характер; в) міжгалузовий характер;

виокремлено та охарактеризовано стадії процедури: 1) оцінки відповідності: відбір зразків; випробування; здійснення контролю; оцінка; перевірка; реєстрація; акредитація; затвердження; 2) процедури розроблення та прийняття технічних регламентів: створення робочих груп з розроблення технічних регламентів; підготовка робочої програми розроблення технічних регламентів; підготовка проекту технічного регламенту; повідомлення про проект технічного регламенту; прийняття або відхилення технічного регламенту; опублікування технічних регламентів;

удосконалено:

розуміння функцій адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації як комплексу ключових напрямків діяльності органів виконавчої влади з використанням специфічних методів впливу на суспільні відносини щодо встановлення положень, норм та вимог для їх багаторазового використання, а також відповідності об'єктів вимогам стандартів, технічних регламентів та інших нормативно-правових актів з метою організації ефективної діяльності у цій галузі;

класифікацію законодавства у галузі стандартизації та сертифікації на: а) законодавство щодо загальних засад державної політики та побудови системи стандартизації та сертифікації; в) законодавство щодо порядку розроблення та прийняття стандартів, технічних регламентів та процедур оцінки відповідності; б) законодавство щодо суб'єктів правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації; г) законодавство щодо державного нагляду та контролю за дотриманням технічних регламентів,

стандартів; д) законодавство щодо визначення стратегії розвитку та удосконалення діяльності у галузі стандартизації та сертифікації;

класифікацію форм адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації на: а) загальні, які є характерними для будь-якої системи управлінських відносин; б) спеціальні, які стосуються виключно сфери стандартизації та сертифікації;

набули подальшого розвитку:

розуміння поняття «ринковий нагляд» як діяльності уповноважених органів щодо здійснення перевірки введеної в обіг продукції щодо додержання вимог технічних регламентів і вжиття, у разі порушення цих вимог, обмежувальних (коригувальних) заходів та заходів щодо притягнення до відповідальності винних осіб;

теоретичні положення щодо доцільності поєднання імперативного і диспозитивного методів адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації шляхом розширення сфери застосування дозволів;

теза про удосконалення правової форми розроблення та прийняття стандартів шляхом нормативно визначеного порядку публічного обговорення проекту національного стандарту та проведення його експертизи з урахуванням інтересів як суб'єктів господарювання, так і споживачів;

запропоновано пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства у галузі стандартизації та сертифікації.

Практичне значення одержаних результатів. Дисертація має теоретико-прикладний характер, а її висновки та пропозиції становлять науковий і практичний інтерес і можуть бути використані у :

науково-дослідній сфері – для подальшого розвитку наукових положень теорії адміністративного права, здійснення дисертаційних досліджень у сфері економіки;

правотворчості – при розробці та прийнятті законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів із питань регулювання у галузі стандартизації та сертифікації, удосконаленні чинного законодавства;

правозастосуванні – для удосконалення практичної діяльності суб'єктів адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації в Україні;

навчальному процесі – для підготовки відповідних підрозділів підручників «Адміністративне право України» і «Адміністративне процесуальне право України» та при викладанні відповідних тем навчальних дисциплін.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження доповідалися на: міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій 10-річчю юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України «Сучасні тенденції розвитку національного законодавства України» (м. Київ, 19–20 травня 2011 р.); III міжнародній

науково-практичній конференції Одеського державного університету внутрішніх справ «Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави» (м. Одеса, 21 квітня 2011 р.); міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій 15-річчю Національного університету «Одеська юридична академія» та 165-річчю Одеської школи права «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності і права» (м. Одеса, 30 листопада 2012 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції викладачів та студентів, «Стратегічні вектори розвитку національної економіки в умовах протидії викликам глобалізації» (м. Сімферополь, 22–23 березня 2012 р.).

Ряд результатів дисертаційного дослідження впроваджено у: наукову діяльність (акт впровадження від 26.04.2012 р.); практичну діяльність (акти впровадження у практичну діяльність: Інспекції з питань захисту прав споживачів в АР Крим № 439 від 23.04.2012 р.; Науково-дослідного експертно-криміналістичного центру при ГУМВС України в АРК основних результатів дисертаційного дослідження від 28.04.2012 р.; навчальний процес (акти впровадження: Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського № 25.12/06-26 від 17.04.2012 р.; Економіко-правового факультету Національного університету «Одеська національна юридична академія» у м. Сімферополі № 109 від 18.04.2012 р.; Кримського економічного інституту ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана» № 2 від 19.04.2012 р.)

Публікації. Основні положення і результати дисертаційного дослідження знайшли відображення у 10 публікаціях, 6 з яких – у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України.

Структура дисертації. Робота складається із вступу, двох розділів, що включають вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (241 найменування). Загальний обсяг дисертації становить 217 сторінок, у тому числі список використаних джерел – 22 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У Вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, розкрито ступінь її наукової розробки, указано на зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету і задачі дослідження, його об'єкт, предмет, методологічну основу, відзначено наукову новизну положень, що виносяться на захист, теоретичне та практичне значення одержаних у ході дослідження результатів, наведено відомості про апробацію, публікацію основних положень роботи, її структуру та обсяг.

Розділ перший «Теоретико-правові засади адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації» містить три підрозділи, в яких досліджується правова природа галузі стандартизації та сертифікації як об'єкта адміністративно-правового регулювання.

У підрозділі 1.1. «*Стан наукових досліджень адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації*» визначено стан наукового дослідження адміністративно-правового регулювання стандартизації та сертифікації, розглянуто сутнісні характеристики стандартизації та сертифікації, зокрема, їх поняття, мету правового регулювання у цій галузі у контексті сучасних правових реалій.

Встановлено, що окремі аспекти адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації досліджували Т.О. Кагал, М.С. Лаврентьєва, К.Б. Починок, Н.Б. Писаренко, С.М. Орехов, Д.І. Сакоян, Я.М. Шатковський та ін. Так, К.Б. Починок «Адміністративно-правове забезпечення стандартизації та сертифікації в Україні» дослідила історію розвитку адміністративно-правового регулювання стандартизації та сертифікації, виокремивши етапи в адміністративно-правовому регулюванні стандартизації та сертифікації; проаналізувала стан фінансування та оподаткування стандартизації та сертифікації у світлі адміністративної реформи; охарактеризувала систему державного нагляду та контролю за додержанням стандартів, норм і правил. У дисертації Т.О. Кагал «Організаційно-правові питання забезпечення захисту прав споживачів в сфері якості товарів» розглянуто теоретичні та практичні організаційно-правові питання забезпечення прав споживачів у сфері якості товарів, розкрито механізм взаємодії системи норм, правових інститутів, галузей права, різних методів правового регулювання та організаційних заходів, що використовуються при забезпеченні прав споживачів у сфері якості товарів. Дисертацію Я.М. Шатковського «Стандартизація у системі обов'язкового медичного страхування в Україні (адміністративно-правовий аспект)» присвячено характеристиці адміністративно-правових особливостей стандартизації у системі обов'язкового медичного страхування в Україні, аналізу загальної характеристики медичного страхування як організаційно-правової та фінансової основи охорони здоров'я в Україні, особливостям правових принципів організації охорони здоров'я в умовах медичного страхування, дослідженню поняття, видів та особливостей медичних стандартів у контексті людиноцентристської ідеології загальнодержавної системи стандартизації. С.М. Орехов у дисертації «Адміністративно-правове регулювання в галузі стандартизації, якості продукції, метрології і сертифікації» надав загальнонаукову характеристику стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації, сутності законних інтересів громадян України в зазначеній галузі, акцентував увагу на дослідженні питання адміністративно-правової відповідальності у галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації. Разом із тим, поза увагою автора залишилися питання: завдань, принципів, функцій адміністративно-правового регулювання у цій галузі; системи суб'єктів регулювання з огляду на реформування системи центральних органів виконавчої влади; форм і методів регулювання; характеристики процедур стандартизації та сертифікації.

Встановлено, що галузь стандартизації та сертифікації як об'єкт адміністративно-правового регулювання становлять сукупність суспільних відносин, що виникають у зв'язку з функціонуванням систем сертифікації та стандартизації в Україні, які упорядковані на основі права. Елементами механізму правового регулювання є норми права, правові відносини, акти реалізації прав і обов'язків суб'єктів правовідносин у галузі стандартизації та сертифікації.

У підрозділі 1.2. «Галузь стандартизації та сертифікації як об'єкт адміністративно-правового регулювання» досліджено стандартизацію та сертифікацію як об'єкт адміністративно-правового регулювання, визначено його поняття, ознаки, надано правову характеристику рівнів стандартизації та видів нормативних документів у сфері стандартизації.

Визначено, що галузь стандартизації та сертифікації є цілісною системою, частиною державного механізму і, відповідно, галуззю адміністративно-правового регулювання, яка має єдині завдання, функції, форми та методи їх реалізації. Отже, галузь стандартизації та сертифікації є специфічним об'єктом адміністративно-правового регулювання, складовою національної системи технічного регулювання у галузі встановлення, застосування та виконання обов'язкових вимог до продукції, процесів та послуг на засадах консенсусу інтересів з метою нарощування виробничого потенціалу, удосконалення торговельних відносин, прискорення темпів технологічного розвитку, підвищення якості та конкурентоспроможності продукції.

Визначено, що основними ознаками галузі стандартизації та сертифікації як об'єкта адміністративно-правового регулювання є: а) комплексний характер (пояснюється тісним взаємозв'язком двох складових: економічної та правової, при цьому саме стратегія соціально-економічного розвитку України має визначати ступінь та характер правового впливу на відносини у даній сфері); б) приватно-публічний характер (невід'ємною рисою правового регулювання у галузі є досягнення належного рівня гармонізації приватних і публічних інтересів); в) міжгалузевий характер (зазначена сфера регулюється не тільки нормами адміністративного, але й господарського, митного та міжнародного права); г) взаємозв'язок органів управління галуззю з великою кількістю інших органів.

Виявлено, що удосконалення галузі стандартизації та сертифікації відбувається у руслі розвитку міжнародної та європейської практики, характеризується зменшенням обсягу державного втручання, переміщенням центру ваги у бік добровільного, а не примусового застосування стандартів суб'єктами господарювання. Проте, адміністративно-правове забезпечення галузі стандартизації та сертифікації на теперішній час не повною мірою відображає її ключові системні аспекти, зокрема, єдність діяльності суб'єктів господарювання та адміністративних органів щодо досягнення цілей та завдань, які стоять перед нею.

У підрозділі 1.3. «Принципи та функції адміністративно-правового регулювання в галузі стандартизації та сертифікації» надано характеристику принципам та функціям адміністративно-правового регулювання, що сприяють оптимізації організаційних та управлінських потужностей систем стандартизації та сертифікації, висвітлено актуальні проблеми, проаналізовано та узагальнено позиції провідних вчених щодо поняття принципів та функцій, їх правової характеристики в зазначеній сфері.

Акцентовано увагу на тому, що принципи адміністративно-правового регулювання характеризуються своїм теоретичним спрямуванням і, водночас, мають неабияке прикладне значення, що полягає у синхронізації механізму адміністративно-правового регулювання, будучи критерієм правомірності дій суб'єктів та об'єктів управлінського впливу.

Виокремлено дві групи принципів адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації: 1) загальносистемні (властиві всій системі адміністративно-правового регулювання та покликані відображати об'єктивні засади, що сприяють оптимізації організаційних та управлінських потужностей будь-якої системи); 2) спеціальні (є характерними тільки для галузі стандартизації та сертифікації) та надано їхню характеристику.

Установлено, що функції адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації характеризуються: взаємозалежністю та взаємообумовленістю на основі внутрішньої єдності змісту; спрямованістю на досягнення загальної основної мети регулювання та конкретних завдань, зокрема; орієнтуються на оптимізацію управлінських, організаційних, прогностичних, інформаційно-аналітичних та інших аспектів; є закономірними зовнішніми проявами властивостей регулюючих суб'єктів у даній галузі з урахуванням специфіки об'єкта регулювання у галузі стандартизації та сертифікації. Функції адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації визначено як комплекс ключових напрямків діяльності уповноважених органів державної влади з використанням специфічних методів впливу на суспільні відносини, щодо встановлення певних положень, норм та вимог для їх багаторазового використання, а також відповідності об'єктів вимогам стандартів, технічних регламентів та інших нормативно-правових актів з метою організації ефективної діяльності у даній галузі.

Розділ другий «Зміст адміністративно-правового регулювання в галузі стандартизації та сертифікації» складається з п'яти підрозділів, в яких досліджено еволюцію законодавства в галузі стандартизації та сертифікації, визначено статус суб'єктів адміністративно-правового регулювання та окреслено особливості форм і методів адміністративно-правового регулювання в зазначеній галузі.

У підрозділі 2.1. «Правові засади адміністративно-правового регулювання в галузі стандартизації та сертифікації» визначено стан

національного законодавства в галузі стандартизації та сертифікації, указано на прогалини та колізії, запропоновано зміни та доповнення.

Установлено, що становлення і розвиток національного законодавства у галузі стандартизації та сертифікації відбувалося на основі розгалуженої системи технічного регулювання, залишеної у спадок від СРСР, в умовах переходу до ринкової економіки, нестабільної соціальної та політичної ситуації у країні, і в той же час під впливом прогресивних та апробованих тенденцій міжнародного та європейського права. Визначено, що систему сучасного законодавства у цій галузі становлять: а) законодавство щодо загальних засад державної політики та побудови систем стандартизації та сертифікації; в) законодавство щодо порядку розроблення та прийняття стандартів, технічних регламентів та процедур оцінки відповідності; б) законодавство щодо правового статусу уповноважених органів у сфері стандартизації та сертифікації; г) законодавство щодо державного нагляду та контролю за додержанням технічних регламентів, стандартів; д) законодавство, що визначає стратегію розвитку та удосконалення діяльності у сфері технічного регулювання.

Зазначено, що законодавство у галузі стандартизації та сертифікації становлять, насамперед, базові закони, які визначають правові та економічні основи системи стандартизації та сертифікації, організаційні форми їх функціонування, принципи державної політики у сфері технічного регулювання. При цьому спостерігається певна дискретність правового регулювання, внутрішня неузгодженість ряду норм, декларативність окремих положень законодавчих актів. Цим обумовлюється необхідність прийняття єдиного рамкового Закону «Про технічне регулювання» з метою усунення суперечностей деяких правових норм та уніфікації понятійного апарату для консолідації системи регулювання правовідносин у галузі стандартизації та сертифікації. Зазначено, що водночас із проведенням упорядкування норм законодавства у цій галузі, що має здійснюватися комплексно, слід активізувати й гармонізацію національного законодавства із законодавством ЄС.

Визначено, що розвиток законодавства України у цій галузі відбувається, переважно, за рахунок підзаконних нормативно-правових актів, які конкретизують окремі норми законів, механізми їх реалізації, а іноді й виходять за допустимі межі правового регулювання, визначаючи організацію та діяльність органів виконавчої влади, що суперечить п. 12 ст. 92 Конституції України.

У *підрозділі 2.2. «Суб'єкти адміністративно-правового регулювання в галузі стандартизації та сертифікації»* охарактеризовано правовий статус суб'єктів адміністративно-правового регулювання, здійснено їхню класифікацію, проаналізовано досвід функціонування інституцій технічного регулювання розвинених європейських країн та деяких країн СНД з метою його запозичення, виявлено проблемні аспекти правового регулювання та надано пропозиції щодо їх усунення.

Акцентовано увагу на тому, що стандартизація та сертифікація охоплюють широкий спектр правовідносин у різних галузях життєдіяльності суспільства, тому регулювання у цій галузі не може бути заснованим виключно на принципі спеціалізації управління і здійснюватися тільки одним органом. Водночас зазначено, що розгалуження управління між різними органами виконавчої влади негативно впливає на його ефективність та гальмує розробку єдиної стратегії у цій галузі. Крім того, не повною мірою на теперішній час усунуто дублювання функцій різних органів виконавчої влади, що є причиною виникнення конфліктів між ними.

Запропоновано класифікувати суб'єктів адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації за функціонально-організаційним критерієм на такі види: 1) органи міжгалузевого керівництва; 2) консультативно-дорадчі органи; 3) органи з формування та реалізації державної політики у сфері технічного регулювання; 4) центральні органи виконавчої влади, на які покладаються функції технічного регулювання у визначених сферах діяльності; 5) органи державного ринкового нагляду за додержанням технічних регламентів, стандартів, норм і правил.

Визначено, що характерними рисами органів ринкового нагляду є: по-перше, те, що вони мають різне підпорядкування, при цьому у системі ринкового нагляду вони рівні між собою; по-друге, обсяг відповідальності органів ринкового нагляду є різним: одні відповідають за один технічний регламент, інші – за кілька десятків; по-третє, для всіх органів ринковий нагляд – це не єдиний напрям діяльності і, як правило, вони здійснюють також регуляторні, контрольні, комунікативні, інформаційні та інші функції в окремих сферах економіки.

Встановлено, що потреба розмежування повноважень колишнього Держспоживстандарту між двома центральними органами виконавчої влади детермінована, з одного боку, необхідністю наближення системи технічного регулювання до вимог СОТ і ЄС, а з іншого – потребою усунення конфлікту інтересів між органами виконавчої влади, які розробляють стандарти та які здійснюють контроль за їх дотриманням. Ця позиція підтверджується європейським досвідом, коли нагляд за безпекою продукції здійснюється різними інституціями, а функції технічного регулювання покладаються на відповідні міністерства економіки (Німеччина, Польща), і тільки у більшості пострадянських країн продовжують функціонувати органи на зразок колишнього Держспоживстандарту (Республіка Білорусь, Російська Федерація).

У *підрозділі 2.3. «Форми адміністративно-правового регулювання в галузі стандартизації та сертифікації»* узагальнено доктринальні погляди щодо форм адміністративно-правового регулювання, окреслено особливості форм у зазначеній галузі та здійснено їх класифікацію, надано пропозиції щодо їх удосконалення.

Зазначено, що адміністративно-правове регулювання у галузі стандартизації та сертифікації виражається у різних взаємозалежних

формах і здійснюється різними методами, які обумовлені специфікою мети, завдань та функцій регулювання у даній сфері. Форми адміністративно-правового регулювання прямо чи опосередковано обумовлені тими юридичними приписами, за допомогою яких держава регулює діяльність виконавчої влади. Суб'єкти з державно-владними повноваженнями у галузі стандартизації та сертифікації обирають ті форми адміністративно-правового регулювання, які у певних ситуаціях є найбільш виправданими та ефективними.

Класифікацію форм адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації здійснено за ознакою правових наслідків на правові та організаційні. Правові форми діяльності суб'єктів адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації визначаються як акти зовнішнього вираження змісту цієї діяльності, які приймаються суб'єктами у межах наданих їм повноважень з метою організаційного впливу на правовідносини в системі стандартизації та сертифікації, що тягнуть за собою правові наслідки.

З урахуванням особливостей галузі, яка є предметом дослідження, пропонується класифікувати правові форми на: 1) загальні, які притаманні будь-якій системі управлінських відносин; 2) спеціальні, які стосуються суто галузі стандартизації та сертифікації: а) розроблення та прийняття стандартів; б) розроблення та прийняття технічних регламентів; в) підтвердження відповідності у законодавчо регульованій сфері; г) оцінка відповідності; д) сертифікація.

Визначено структуру процедури розроблення та прийняття стандартів та надано характеристику її стадій. Зазначено, що порядок сертифікації у законодавчо регульованій галузі детально законодавством не регламентований, а здійснюється згідно з вимогами технічних регламентів, тобто на рівні підзаконних нормативних актів.

У підрозділі 2.4. «Методи адміністративно-правового регулювання в галузі стандартизації та сертифікації, адміністративна відповідальність за правопорушення у даній сфері» охарактеризовано методи адміністративно-правового регулювання, визначено їх види, специфіку в зазначеній галузі, а також розглянуто питання адміністративної відповідальності за правопорушення у галузі стандартизації, якості продукції та сертифікації.

Встановлено, що адміністративно-правовому регулюванню галузі стандартизації та сертифікації є властивими всі три способи: 1) встановлення зобов'язуючих приписів; 2) встановлення заборон; 3) надання дозволів. Доведено доцільність поєднання імперативного і диспозитивного методів адміністративно-правового регулювання у галузі, що досліджується, шляхом розширення сфери застосування дозволів.

Визначено, що механізм координації діяльності центральних органів виконавчої влади, що здійснюють діяльність із стандартизації за кошти Державного бюджету, є недосконалим, оскільки центральний орган

виконавчої влади з питань стандартизації не має важелів впливу на процес розроблення стандартів у разі, коли вони не відповідають визначеним державою пріоритетам та при дублюванні робіт. Суб'єкти, що займаються стандартизацією, зобов'язані лише інформувати центральний орган виконавчої влади з питань стандартизації про плани робіт із стандартизації, що нівелює процедуру координації робіт із стандартизації. У зв'язку з цим запропоновано зміни до п. 4 «Порядку координації діяльності центральних органів виконавчої влади, що виконують роботи із стандартизації за кошти Державного бюджету України» щодо обов'язкового погодження центральними органами виконавчої влади з Департаментом технічного регулювання Мінекономрозвитку змін та корективів до щорічного плану робіт із стандартизації, планів дослідно-конструкторських та інших робіт із національної стандартизації. Крім того, запропоновано закріпити норму щодо можливості укладення центральними органами виконавчої влади договорів з розробниками проектів стандартів відповідно до щорічного плану національної стандартизації, затвердженого Департаментом технічного регулювання Мінекономрозвитку.

У підрозділі 2.5. «Основні напрямки удосконалення адміністративно-правового регулювання в галузі стандартизації та сертифікації» надано пропозиції щодо визначення основних напрямів подальшого удосконалення правового регулювання в зазначеній галузі.

Виявлено, що ч. 3 ст. 5 Декрету Кабінету Міністрів України «Про стандартизацію та сертифікацію» (1993) суперечить Закону України «Про стандартизацію» та ст. 15 Господарського кодексу, і запропоновано викласти її у такій редакції: «вимоги державних стандартів підлягають обов'язковому виконанню у випадках, коли застосування цих стандартів вимагають технічні регламенти, та в інших випадках, передбачених законом». Частина 3 ст. 11 Закону України «Про стандартизацію», в якій зазначено, що «стандарт застосовується на добровільній основі, за винятком випадків, коли застосування цих стандартів вимагають технічні регламенти», слід доповнити словами «та в інших випадках, передбачених законом», маючи на увазі випадки, передбачені господарським кодексом.

З огляду на те, що однією із причин того, що розробляється менше як 50% від кількості запланованих стандартів, є нестабільність фінансування, визначено за необхідне забезпечити системність, стабільність та своєчасність бюджетного фінансування.

Встановлено, що серед інших факторів, що негативно впливають на процеси гармонізації національних стандартів із міжнародними є: збільшення середньої вартості стандарту, на яку впливають інфляційні процеси, збільшення розміру заробітної плати тощо; застосування при замовленні робіт із стандартизації норм законодавства у сфері державних закупівель, що призводить до затягування процесу укладання договорів на розроблення стандартів у зв'язку із значними втратами часу на очікування висновків. Таким чином, запровадження в Україні системи

ринкового нагляду є умовою створення поглибленої Зони вільної торгівлі з ЄС, спрощення дозвільних процедур, і, як наслідок, дерегуляції бізнес-середовища. Системи ринкового нагляду у державах – членах ЄС, попри інституційну різноманітність, відповідають ключовим вимогам і принципам, визначеним спільним законодавством – *acquis* ЄС. У більшості країн ЄС функції ринкового нагляду розмежовано з іншими складовими технічного регулювання, і здійснюється він відповідними інспекціями за галузями економіки. Запропоновано визначити державний ринковий нагляд як діяльність уповноважених органів, що полягає у перевірці введеної в обіг продукції щодо додержання вимог технічних регламентів, вжиття у разі порушення цих вимог обмежувальних (коригувальних) заходів та заходів щодо притягнення до відповідальності винних осіб.

ВИСНОВКИ

Основний зміст висновків, пропозицій та рекомендацій за результатами дисертаційного дослідження відображають такі положення:

1. Галузь стандартизації та сертифікації є специфічним об'єктом адміністративно-правового регулювання, складовою національної системи технічного регулювання у сфері встановлення, застосування та виконання обов'язкових вимог до продукції, процесів та послуг на засадах консенсусу інтересів з метою нарощування виробничого потенціалу, удосконалення торговельних відносин, прискорення темпів технологічного розвитку, підвищення якості та конкурентоспроможності продукції. Основними ознаками галузі стандартизації та сертифікації як об'єкта адміністративно-правового регулювання є: а) комплексний характер; б) приватно-публічний характер; в) міжгалузевий характер.

2. Метою адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації є забезпечення безпеки та якості продукції, процесів та послуг, одноманітності вимірів, відповідності об'єктів стандартизації їх функціональному призначенню, підтвердження відповідності об'єктів сертифікації установленим вимогам стандартів, технічних регламентів та інших нормативних документів для забезпечення оптимальної конкурентоспроможності продукції на міжнародному ринку та раціонального використання природних ресурсів.

3. Принципи адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації є базовими ключовими орієнтирами, що сприяють суспільно необхідному та ефективному функціонуванню та розвитку систем стандартизації та сертифікації в Україні. Спеціальними принципами адміністративно-правового регулювання в зазначеній галузі є: принцип адаптації до сучасних досягнень науки і техніки з урахуванням стану національної економіки, пріоритетності прямого впровадження в Україні міжнародних та регіональних стандартів, дотримання

міжнародних та європейських правил і процедур стандартизації; принцип участі у міжнародній (регіональній) стандартизації; принцип досягнення балансу інтересів між безпекою товарів та свободою пересування їх на ринку.

4. Функції адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації визначаються як комплекс ключових напрямків діяльності уповноважених органів державної влади з використанням специфічних методів на суспільні відносини щодо встановлення положень, норм та вимог для їх багаторазового використання, а також відповідності об'єктів вимогам стандартів, технічних регламентів та інших нормативно-правових актів з метою організації ефективної діяльності у даній галузі.

5. Правовідносини у галузі, що досліджується, класифіковано за критерієм їх характеру на такі, що виникають у: а) зв'язку з організацією діяльності у галузі стандартизації та застосуванням її результатів; б) зв'язку з організацією діяльності щодо сертифікації продукції, процесів та послуг; в) зв'язку із здійсненням процедур оцінки відповідності; г) процесі розроблення та прийняття стандартів; д) процесі розроблення та прийняття технічних регламентів; ж) зв'язку зі здійсненням державного нагляду та контролю за додержанням технічних регламентів, стандартів, норм і правил.

6. Суб'єктів адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації за функціонально-організаційним критерієм класифіковано на такі категорії: 1) міжгалузевого керівництва – Президент України, Кабінет Міністрів України; 2) консультативно-дорадчі органи – Координаційна рада з питань якості і безпеки життя людини; 3) з формування та реалізації державної політики у сфері технічного регулювання – Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, ДП «УкрНДНЦ», наукові установи у галузі стандартизації, сертифікації та метрології; державні центри стандартизації; 4) центральні органи виконавчої влади, на які покладаються функції технічного регулювання у визначених сферах діяльності – Мінпромполітики, Мінінфраструктури, МОЗ, Мінагрополітики, Мінпаливенерго, Держнаглядохоронпраці, МВС та ін. 5) державного ринкового нагляду за додержанням технічних регламентів, стандартів, норм і правил – Держспоживінспекція, Укрморрічінспекція, Держветфінтосслужба, Держгірпромнагляд, НКРЗ, Держліксслужба, Держархбудінспекція, Державна пробірня служба, Держатомрегулювання, їх територіальні органи.

7. Визначено, що механізм координації діяльності центральних органів виконавчої влади, що виконують роботи із стандартизації за кошти Державного бюджету, є недосконалим, оскільки центральний орган виконавчої влади з питань стандартизації не має важелів впливу на процес розроблення стандартів у разі, коли вони або не відповідають визначеним державою пріоритетам, або при дублюванні робіт. У зв'язку із цим слід внести зміни до п. 4 «Порядку координації діяльності центральних

органів виконавчої влади, що виконують роботи із стандартизації за кошти Державного бюджету України» щодо обов'язкового погодження центральними органами виконавчої влади з Департаментом технічного регулювання Міністерства економічного розвитку і торгівлі змін та корективів до щорічного плану робіт із стандартизації, планів дослідно-конструкторських та інших робіт із національної стандартизації.

8. Визначено, що запровадження в Україні системи ринкового нагляду є умовою створення поглибленої Зони вільної торгівлі з ЄС, спрощення дозвільних процедур, і, як наслідок, дерегуляції бізнес-середовища. Державний ринковий нагляд визначається як діяльність уповноважених органів, що полягає у перевірці введеної в обіг продукції щодо додержання вимог технічних регламентів, вжиття у разі порушення цих вимог обмежувальних (коригувальних) заходів та заходів щодо притягнення до відповідальності винних осіб.

9. Відмінність нової системи державного нагляду від тієї, яка існувала до прийняття Закону «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції», полягає в тому, що контроль та нагляд за продукцією здійснюється не в процесі виробництва, а після введення її в обіг; контролюються вимоги щодо безпечності продукції, а не щодо якості. Водночас, законодавство про захист прав споживачів не зазнало змін, що створює правову колізію: систему захисту прав споживачів спрямовано на забезпечення відповідності продукції стандартам якості, ринковий нагляд – вимогам безпечності. До того ж, держава порушує свої конституційні зобов'язання перед громадянами України, хоч і запроваджує при цьому європейські інституції.

10. Приведення національної системи технічного регулювання до міжнародних стандартів потребує відповідної інституційної спроможності. Необхідно удосконалити систему державного ринкового нагляду, усунути дублювання існуючих інфраструктур та оптимізувати чинні процедури, які здійснюються державним органом виконавчої влади у сфері технічного регулювання та споживчої політики. Потребують обґрунтування інформаційна та комунікаційна складові механізму реформування державного ринкового нагляду.

11. Надано пропозиції щодо змін і доповнень до чинного законодавства: до п. 4 «Порядку координації діяльності центральних органів виконавчої влади, що виконують роботи із стандартизації за кошти Державного бюджету України» щодо обов'язкового погодження центральними органами виконавчої влади з Департаментом технічного регулювання Міністерства економічного розвитку і торгівлі змін та корективів до щорічного плану робіт із стандартизації, планів дослідно-конструкторських та інших робіт із національної стандартизації;

до ч. 3 ст. 11 Закону України «Про стандартизацію» шляхом викладення її в такій редакції: «станданти застосовуються на добровільній основі,

за винятком випадків, коли застосування цих стандартів вимагають технічні регламенти та в інших випадках, передбачених законом»;

закріпити в Законі України «Про стандартизацію» норму щодо можливості укладення центральними органами виконавчої влади договорів з розробниками проектів стандартів відповідно до щорічного плану національної стандартизації, затвердженого Департаментом технічного регулювання Міністерства економічного розвитку і торгівлі.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Волков В.Ю. Функції адміністративно-правового регулювання в галузі стандартизації та сертифікації / В.Ю. Волков // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України : Серія «Право». Ч. 1 / ред. кол.: Д.О. Мельничук (голова) та ін. – К., 2011. – Вип 167. – Ч. 1. – С. 264–272.

2. Волков В.Ю. Сутнісна характеристика стандартизації в контексті адміністративно-правового регулювання / В.Ю. Волков // Юридична Україна. – 2011. – № 5(101). – С. 26–31.

3. Волков В.Ю. Принципи адміністративно-правового регулювання в галузі стандартизації та сертифікації / В.Ю. Волков // Підприємництво, господарство та право. – 2011. – № 10. – С. 109–113.

4. Волков В.Ю. Форми адміністративно-правового регулювання в галузі стандартизації та сертифікації / В.Ю. Волков // Підприємництво, господарство та право. – 2013. – № 3. – С. 107–112.

5. Волков В.Ю. Суб'єкти адміністративно-правового регулювання в галузі стандартизації та сертифікації / В.Ю. Волков // Форум права. – 2013. – № 1 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2013-1/13vvjctc.pdf>

6. Волков В.Ю. Об'єкти адміністративно-правового регулювання в галузі стандартизації та сертифікації / В.Ю. Волков // Форум права. – 2013. – № 2 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2013-1/13vvjctc.pdf>

7. Волков В.Ю. Мета та завдання адміністративно-правового регулювання в галузі стандартизації та сертифікації / В.Ю. Волков // Сучасні тенденції розвитку національного законодавства України : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конференції, присвяченої 10-річчю юридичного факультету (м. Київ, 19–20 травня 2011 р.). – К., 2011. – С. 103–105.

8. Волков В.Ю. Доцільність адміністративно-правового регулювання в галузі стандартизації та сертифікації / В.Ю. Волков // Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави : матеріали III міжнар. наук.-практ. конференції (м. Одеса, 21 квітня 2011 р.). – О. : ОДУВС, 2011. – С. 107–108.

9. Волков В.Ю. Основні напрямки адміністративно-правового регулювання в галузі стандартизації та сертифікації / В.Ю. Волков // Стратегічні вектори розвитку національної економіки в умовах протидії викликам глобалізації : матеріали Всеукр. наук.-практ. конференції викладачів та студентів (м. Сімферополь, 22–23 березня 2012 р.) / МОМолодьспорту України, КЕІДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», Сімферополь – Саки : Фенікс, 2012. – С. 335–337.

10. Волков В.Ю. Адміністративно-правове регулювання в галузі стандартизації та сертифікації як запорука сталого розвитку державності та права в Україні / В.Ю. Волков // Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права : матеріали міжнар. наукт.-практ. конференції, присвяченої 15-річчю Національного університету «Одеська юридична академія» та 165-річчю Одеської школи права (м. Одеса, 30 листопада 2012 р.). – О. : Фенікс, 2012. – Т. 2. – С. 75–79.

АНОТАЦІЯ

Волков В.Ю. Адміністративно-правове регулювання в галузі стандартизації та сертифікації. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2013.

Дисертацію присвячено розробці системи наукових положень і рекомендацій щодо удосконалення адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації. Запропоновано функціонально цілісний підхід до цієї сфери, що передбачає визначення мети, завдань, функцій, принципів адміністративно-правового регулювання. Запропоновано визначення поняття «адміністративно-правове регулювання у галузі стандартизації та сертифікації» як об'єкта регулювання, указано на основні ознаки цієї галузі.

На основі аналізу законодавства та наукових джерел у сфері стандартизації та сертифікації досліджено правові та економічні основи систем стандартизації та сертифікації, організаційні форми їх функціонування, визначено правовий статус суб'єктів адміністративно-правового регулювання та здійснено їх класифікацію. Окрему увагу в роботі приділено дослідженню методів адміністративно-правового регулювання та питанням відповідальності за правопорушення у даній сфері. Розглянуто проблемні аспекти запровадження в Україні системи державного ринкового нагляду. Запропоновано ідею розробки та прийняття єдиного закону «Про технічне регулювання».

Ключові слова: стандартизація, сертифікація, адміністративно-правове регулювання, оцінення відповідності, акредитація.

АННОТАЦИЯ

Волков В.Ю. Административно-правовое регулирование в отрасли стандартизации и сертификации. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Национальный университет «Одесская юридическая академия», Одесса, 2013.

Диссертация посвящена разработке системы научных положений и рекомендаций по усовершенствованию административно-правового регулирования в сфере стандартизации и сертификации. Предложен функционально целостный подход к исследованию данной отрасли, который предусматривает определение цели, задач, функций, принципов административно-правового регулирования. Представлено авторское определение административно-правового регулирования в отрасли стандартизации и сертификации, указаны основные признаки отрасли стандартизации и сертификации как объекта административно-правового регулирования.

Административно-правовое регулирование в отрасли стандартизации и сертификации определено как влияние административно-правовых средств на деятельность по установлению положений, норм и требований для их многократного применения с целью обеспечения упорядочения в отрасли производства и повышения конкурентоспособности продукции, работ и услуг, а также для подтверждения соответствия объектов требованиям стандартов, технических регламентов и других нормативных документов.

Целью административно-правового регулирования в отрасли стандартизации и сертификации является обеспечение безопасности и качества продукции, процессов и услуг, однообразности измерений, соответствия объектов стандартизации их функциональному назначению, подтверждение соответствия объектов сертификации установленным требованиям стандартов, технических регламентов и других нормативных документов для обеспечения оптимальной конкурентоспособности продукции на международном рынке и рационального использования природных ресурсов.

Законодательство Украины в отрасли стандартизации и сертификации сформировалось как комплексный институт, который определяет правовые и экономические основы систем стандартизации и сертификации, организационные формы их функционирования, принципы государственной политики в сфере технического регулирования. Наблюдается определённая дискретность правового регулирования, внутренняя несогласованность некоторых норм, декларативность отдельных положений законодательных актов. Этим обусловлена необходимость принятия единого закона «О техническом регулировании» для унификации понятийного аппарата, консолидации системы регулирования правоотношений в отрасли

стандартизации и сертификации. Одновременно с проведением упорядочения норм законодательства в данной отрасли необходимо активизировать процессы гармонизации законодательства с европейским и международным.

На основе комплексного анализа законодательства и научных источников в отрасли стандартизации и сертификации исследованы правовые и экономические основы систем стандартизации и сертификации, организационные формы их функционирования, определён правовой статус субъектов административно-правового регулирования и предложена их классификация. Исследованы также методы административно-правового регулирования и вопросы ответственности за правонарушения в данной отрасли. Рассмотрены проблемные аспекты внедрения в Украине государственного рыночного надзора. Предложено разработать и принять единый закон «О техническом регулировании».

Ключевые слова: стандартизация, сертификация, административно-правовое регулирование, оценка соответствия, аккредитация.

SUMMARY

Volkov V.Y. Administrative and legal regulation in the field of standardization and certification. – Manuscript.

Candidate's thesis in specialty 12.00.07 – Administrative Law and Procedure, Finance Law, Information Law. – National University of Odessa law Academy, Odessa, 2013.

The thesis is devoted to the development of scientific findings and recommendations to improve administrative and legal regulation in the field of standardization and certification. There was suggested a functional integral approach to this area, which provides, inter alia, the definition of its goals, objectives, functions, principles. The author suggests the definition of administrative and legal regulation in the field of standardization and certification, main features of standardization and certification as an object of administrative and legal regulation.

Based on the complex analysis of legislation and scientific sources in standardization and certification, legal and economic foundations of standardization and certification systems, and organizational forms of their function were researched, the legal status of the subjects of administrative and legal regulations was defined and they were classified. Special attention is paid to research methods of administrative regulation and the question of responsibility for violations in this area. The problem of the implementation of system of state market supervision in Ukraine was treated as well. The idea of developing and passing the common law «On technical regulation» was proposed.

Keywords: standardization, certification, administrative and legal regulation, evaluation of conformity, accreditation.